

Lausunto

27.02.2025

Asia: VN/31411/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi rauhoitettujen eläinten ja kasvien arvoista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Turun yliopiston kasvimuseon lausunto luonnokseen ympäristöministeriön asetukseksi rauhoitettujen eläinten ja kasvien arvoista

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/31411/2024

Turun yliopiston kasvimuseo pitää kannatettavana ja tarpeellisena, että asetukset laajenee kattamaan rauhoitetut putkilokasvit sekä sammalet, ja niille määritetään rahallinen arvo.

Sammalten osalta huomautamme, että asetustuonnoksen alkuperäisen muistion perusteella sammalten lajikohtaisissa uusiutumisarvoissa (U) on laskentavirhe. Uusiutumisarvon laskennassa on käytetty 10-kantaista logaritmia, vaikka muistiossa on mainittu, että laskentakaavassa tulisi käyttää luonnollista logaritmia. Sammaltyöryhmä on välittänyt virheestä tiedon Ympäristöministeriöön. Kasvimuseo painottaa, että virhe tulisi korjata ennen asetuksen hyväksymistä.

Putkilokasvien ja sammalten kohdalla asetuksessa tulisi ottaa kantaa yksilömääritelmään. Sammalet sekä klonaalisesti lisääntyvät putkilokasvit voivat monesti kasvaa laajoinakin kasvustoina tai tuppaina. Asetuksessa tulisi yksiselitteisesti määritellä, mikä on yksi yksilö ja miten määritelmää sovelletaan erilaisissa tilanteissa. Yksilömääritelmän voisi esimerkiksi sijoittaa uhanalaisuusarviointeihin siten, että käytetään sitä määritelmää, jota on käytetty viimeisimmässä uhanalaisuusarviointissa kunkin eliöryhmän kohdalla. Vaihtoehtoina ovat myös kansainvälisen IUCN:n yksilömääritelmä tai EU:n ohjeistus luontodirektiivin lajien seurannassa ja raportoinneissa. Esimerkiksi sammalten kohdalla edellisessä uhanalaisuusarviointissa (2019) yksilömääritelmänä käytettiin kaikille lajeille yhden neliömetrin asuttuja ruutuja, joilla laji kasvaa. Kaikilla lajiryhmillä korvausvaade tulisi kohdistua vähimmillään yhteen yksilöön.

Sammallajeilla vaikuttaa olevan kautta linjan pienemmät rahalliset arvot kuin yhtä uhanalaisilla putkilokasvilajeilla. Tämä selittyy laskentakaavan mukaan sillä, että putkilokasveissa otetaan

huomioon kasvin tunnettuus (T), jota sammalilla ei huomioida. Kasvimuseo kritisoi tunnettavuuden huomioimista putkilokasveilla, sillä se ei perustu lajin biologiseen arvoon osana ekosysteemiä.

Monien sammallajien maailmanlevinneisyys on huomattavan laaja verrattuna esimerkiksi putkilokasveihin. Niiden sammallajien painoarvoa, joilla maailman levinneisyys on suppea ja joilla suomalaisen kannan merkitys lajin suojelutasolle EU:ssa on suuri, voisi lisätä. Tällaisia ovat esimerkiksi idänlehmänsammal (*Plagiomium drummondii*), lapinsirppisammal (*Hamatocaulis lapponicus*) ja hitupihtisammal (*Cephalozia macounii*). Laskentakaavassa tämä olisi helppo huomioida käyttämällä esimerkiksi Euroopan ja maailman Punaisen listan uhanalaisuusluokkaa, kuten lintujen kohdalla jo tehdään. Samaa logiikkaa tulisi soveltaa myös muille eliöryhmille, sillä se kuvastaa lajien tilannetta kansainvälisesti sekä Suomen populaation merkitystä Euroopan sisällä ja maailmanlaajuisesti.

Erityisesti putkilokasvien kohdalla huomiota tulisi kiinnittää esiintymien alkuperään. Monia rauhoitettuja putkilokasveja käytetään myös koristekasveina. Näiden osalta tulisi täsmentää, että korvaussummat koskevat vain lajien luonnonvaraisia esiintymiä. Esiintymän luonnonvaraisuuden määrittelyä vaikeuttaa kuitenkin se seikka, että paikoin on ollut havaittavissa rauhoitettujen lajien tahallista kylvöä ja istuttamista uusille kasvupaikoille.

Tarpeellista olisi myös pohtia, tulisiko saman lajin yksilöitä ja esiintymiä arvottaa eri tavalla levinneisyysalueen eri osissa. Tietyillä lajeilla levinneisyysalueen reunan yksilöiden ja esiintymien häviämisellä voi olla suurempi vaikutus lajin suotuisaan suojelutasoon (muutos levinneisyysalueessa) kuin esiintymisen ydinalueella. Rahallisen arvon laskemiseen tulisi liittää mahdollisuus tarkastella heikennyksen merkitystä levinneisyysalueeseen ja paikallisen esiintymän kokoon sekä suotuisaan suojelutasoon tapauskohtaisesti.

Lopuksi kasvimuseo huomauttaa, että lausuntopyyntö olisi tullut lähettää myös eliötyöryhmille. Eliötyöryhmät toimivat Suomen ympäristökeskuksen alaisuudessa ja vastaavat lajisuojelusta ja uhanalaisuusarvioinneista oman lajiryhmänsä kohdalla. Eliötyöryhmissä on paras asiantuntemus lajeihin ja suojelutarpeisiin liittyen.

Lehtonen Samuli
Turun yliopiston Biodiversiteettiyksikkö - kasvimuseo